

*Suupohjan peruspalvelu-
liikelaitoskuntayhtymä*

**AIKUISTEN (18 VUOTTA TÄYTTÄNEET) OMAISHOIDON TUEN
TOIMINTAOHJE 1.1.2021 ALKAEN**

Sisältö

1.	Omaishoidon tuen tarkoitus ja sisältö	1
2.	Omaishoidon tuen hakeminen	2
3.	Palvelutarpeen arviointi	2
4.	Hoito- ja kuntoutussuunnitelma	3
5.	Omaishoitajaa koskevat kriteerit.....	3
6.	Päätös omaishoidon tuen myöntämisestä ja omaishoitotosopimus	4
7.	Omaishoidon tuen hoitopalkkiot ja kriteerit	5
8.	Omaishoidon keskeytykset.....	8
9.	Hoitajalle järjestettävä vapaa.....	8
10.	Vapaan ajalta perittävät maksut perhehoidossa tai palveluasumisessa.....	12
11.	Hoitopalkkion maksaminen.....	12
12.	Omaishoitotosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	12
13.	Hoito- ja kuntoutussuunnitelman ja omaishoitotosopimuksen tarkistaminen.....	13
14.	Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut.....	13
15.	Asiaa koskeva keskeinen lainsäädäntö	13

1. Omaishoidon tuen tarkoitus ja sisältö

Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämis- ja valvontavastuu on kunnilla. Omaishoidon tuki perustuu paitsi lainsäädäntöön, myös Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän (jatkossa LLKY) johtokunnan hyväksymiin myöntämisperusteisiin ja palkkioluokkiin.

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Laki omaishoidon tuesta sisältää omaishoidon tuen yleiset myöntämisedellytykset. Kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- henkilö tarvitsee alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palvelujen avulla;
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva ja
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Kunta päättää, missä laajuudessa se järjestää omaishoidon tukea ja kuinka paljon se osoittaa voimavaroja hoitopalkkioihin ja palveluihin. LLKY myöntää omaishoidon tukea, jos tässä toimintaohjeessa olevat myöntämiskriteerit täyttyvät.

Tämä toimintaohje koskee aikuisten eli 18 vuotta täyttäneiden omaishoidontukea.

2. Omaishoidon tuen hakeminen

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisesti omaishoidon tukihakemuksella, joka on saatavissa LLKY:n Internet -sivuilta osoitteesta www.llky.fi tai IkäLuotsin asiakasohjaajilta. Hakemus palautetaan LLKY:n asiakasohjausyksikköön osoitteella: IkäLuotsi, PL 100, 61801 Kauhajoki.

Asiakasohjaajien yhteystiedot:

Isojoki, puh. 050 386 4645

Karjajoki, puh. 050 386 4645

Kauhajoki, puh. 040 831 4411

Teuva, puh. 050 386 4645

Omaishoidon tukea **ei voi hakea ja saada takautuvasti**. Hakemuslomakkeeseen tulee vain tarvittaessa liittää ajan tasalla oleva lääkärinlausunto (C tai B), muu lääkärin antama selvitys tai muu asiantuntijalausunto josta ilmenee hoidon sitovuus ja vaativuus.

3. Palvelutarpeen arviointi

Hakemuksen saapumisen jälkeen asiakkaan luo tehdään kotikäynti, jonka aikana selvitetään asiakkaan hoidon ja palveluiden tarve ja hoitajan soveltuvuus omaishoitajaksi. Arvioinnissa otetaan huomioon hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanne, sosiaalinen ympäristö, hoidettavan fyysinen ja psyykinen kunto ja hoitajan valmiudet omaishoitajan tehtävään. Omaishoidettavan toimintakykyä ja hoidon sitovuutta arvioidaan mm. RAI -toimintakykymittarilla, Mini-Mental -muistitestillä (MMSE) ja myöhäisiin depressioseulalla (GDS-15). Lisäksi hoidon ja palveluiden tarpeen arvioinnin apuna voidaan käyttää asiakasohjaajan harkinnalla älyturvapuhelinta, joka antaa tietoa asiakkaan unesta, sen määrästä ja laadusta, sekä tietoa päivittäisen aktiivisuustason intensiteetistä ja vuorokausirytmistä. Älyturvapuhelin luovutetaan asiakkaalle määrääjäksi, ja siitä ei peritä asiakasmaksua.

4. Hoito- ja kuntoutussuunnitelma

Asiakasohjaajaan kotikäynnillä laaditaan omaishoidettavalle hoito- ja kuntoutussuunnitelma mm. omaishoitajan antamasta hoidosta ja hoidettavan tarvitsemista palveluista. Suunnitelmaan kirjataan:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö mukaan lukien omaishoidettavan omatoimisuuden tukeminen
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö
- miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan aikana

Hoito- ja kuntoutussuunnitelmasta lähetetään kopio omaishoidettavalle. Suunnitelma päivitetään tarvittaessa.

5. Omaishoitajaa koskevat kriteerit

Omaishoidon tukea voidaan myöntää vain, jos hoitajan terveys sekä fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Päätöstä tehtäessä tehdään kokonaisvaltainen arvio siitä, selviytyykö hoitaja omaishoitoon sisältyvistä tehtävistä.

- a. Hoitajan tulee olla hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö, jonka terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon omaishoitajan;
  - fyysinen ja psyykinen terveydentila, muistisairaus, muut mahdolliset sairaudet ja niiden vaatima hoito
  - toimintakyky ja voimavarat, kuten kyky selviytyä päivittäisistä toiminnoista
  - päihteiden käyttö
  - elämäntilanne ja sosiaaliset verkostot, jotka mahdollistavat omaishoitajana toimimisen
  - arvioinnin tueksi voidaan hoitajan soveltuvuudesta hoitotyöhön edellyttää lääkärin, muistihoitajan ja/tai muun sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijan lausunto. Jos hoitaja ei pyydettyä esitä em. lausuntoa (kuukauden kuluessa), voidaan päätös tästä syystä tehdä kielteisenä tai muuttaa jo voimassaoleva sopimus välittömästi kielteiseksi.
- b. Hoitajan tulee olla täysi-ikäinen (18 vuotta täyttänyt) henkilö, jonka hoidettava on hoitajakseen hyväksynyt

6. Päätös omaishoidon tuen myöntämisestä ja omaishoitosopimus

Palvelutarpeen arvioinnin ja haastattelun pohjalta asiakasohjaaja tekee joko myönteisen tai kielteisen päätöksen omaishoidon tuen myöntämisestä. Omaishoidon tuki myönnetään hakemuksen saapumista seuraavan kuukauden alusta lukien kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, kun hoidettava kotiutuu ja/tai omaishoito voidaan todeta alkaneeksi. Hakijalle päätös lähetetään kirjallisena. Viranhaltijan päätökseen tyytymätön asiakas voi saattaa päätöksen Kauhajoen kaupungin perusturvalautakunnan käsiteltäväksi 14 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan. Myönteisen omaishoidon tuen päätöksen jälkeen laaditaan omaishoitosopimus, joka muodoltaan on LLKY:n viranhaltijan ja omaishoitajan allekirjoittama toimeksiantosopimus. Sopimuksessa määritellään sopijapuolten oikeudet ja velvollisuudet, ja siihen liitetään hoidettavan hoito- ja kuntoutussuunnitelma. Omaishoitaja ei ole työ sopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhhteessa sopimuksen tehneeseen LLKY:n, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Hoitajan eläketurva määräytyy kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukaisesti (Julkisten alojen eläkelaki 81/2016).

Tuesta peritään alle 68-vuotiailta TEL -vakuutusmaksu. LLKY vakuuttaa omaishoitajat tapaturman varalta (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015).

Tapaturman sattuessa hoitotyössä, tulee omaishoitajan ottaa yhteys IkäLuotsin asiakasohjaajaan mahdollisimman pian.

Omaishoidon tuen sopimus tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassaolevaksi, mutta erityisestä syystä se voidaan tehdä myös määräaikaiseksi. Sopimus tarkistetaan tarvittaessa. Hoitajan tulee itse hakea määräaikaisen omaishoidontuen sopimuksen jatkoa. Omaishoitosopimus sisältää tiedot;

- hoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta ja sen suorittamistavasta
- hoitajan oikeudesta omaishoidon vapaisiin (2 tai 3 vrk kalenterikuukaudessa)
- omaishoidon vapaiden järjestämistavoista
- määräaikaisen sopimuksen kestosta
- hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä
- sopimuksen irtisanomisesta tai purkamisesta
- hoitajan oikeuksista, velvollisuuksista ja LLKY:n velvollisuuksista

7. Omaishoidon tuen hoitopalkkiot ja kriteerit

Omaishoidon tuen myöntäminen perustuu omaishoitoperheen kokonaistilanteen arviointiin. Arvioinnissa otetaan huomioon omaishoitajan antaman hoidon ja/tai ohjauksen vaativuus ja sitovuus sekä omaishoitajan omaishoidettavalle antaman päivittäisen henkilökohtaisen tuen tai hoidon määrä mm. seuraavissa toiminnoissa: peseytyminen, ruokailu, liikkuminen/siirtyminen, lääkehoito, pukeminen, WC-toiminnot, kognitiiviset toiminnot (muisti, psyyke, ymmärtäminen), muut terveyden- ja sairaanhoidolliset hoitotoimenpiteet. Lisäksi otetaan huomioon omaishoitajan soveltuvuus omaishoitotehtävään. Perheen kotitöitä ja kodin ulkopuolisia asioita ei oteta huomioon omaishoidon tuen maksuluokkaa arvioitaessa. Päävastuu omaishoidettavan päivittäisestä hoidosta tulee olla omaishoitajalla. Jos esim. muualla opiskeleva nuori on pääsääntöisesti viikot opiskelupaikkakunnalla, päävastuun päivittäisestä hoidosta ei voida katsoa olevan enää omaishoitajalla. Tällöin omaishoidontuen kriteerit eivät täyty.

Omaishoidon asiakasohjaajalla on mahdollisuus alentaa tai korottaa omaishoidontuen maksuluokkaa, mikäli omaishoito ei vastaa voimassa olevan maksuluokan mukaisia kriteereitä. Muutos tulee voimaan asiakasohjaajan kotikäyntiä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien. Pysyvien hoitoon vaikuttavien muutosten ensisijainen ilmoitusvelvollisuus on hoitajalla. Virheellisin perustein maksettu tuki korjataan takautuvasti enintään kuluvan kalenterivuoden ajalta.

LLKY:ssä omaishoidon tukea myönnetään hakijoille kolmessa eri maksuluokassa. Omaishoidon tuen palkkioihin tehdään vuosittaiset indeksitarkistukset. Omaishoidon tuen palkkion määrät ja myöntämiskriteerit ovat 1.1.2020 alkaen seuraavat:

a) 18 – vuotiaat ja sitä vanhemmat

I – maksuluokka   **828,80 €/kk**

- Hoito on sitovaa ja erittäin raskasta eikä käytössä ole muita palveluja merkittävästi ja
- Hoito on ympärivuorokautista ja
- Hoidettava tarvitsee jatkuvaa apua päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa ja runsaasti hoivaa ja huolenpitoa myös yöaikaan ja
- Hoitotyö edellyttää hoitajalta kokopäivätoimista työpanosta ja
- Hoito korvaa/vastaa laitoshoidoa tai tehostettua palveluasumista ja
- Hoidettava ei voi asua yksin eikä häntä voi jättää yksin
- Edellisten lisäksi kyseessä voi olla myös saattohoito tai muu hoidollisesti raskas siirtymävaihe edellyttäen, että omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toi-

sen työtä ja että hoitajalla ei ole tältä ajalta vähäistä suurempia työtuloja eikä oikeutta erityishoitorahaan tai vuorottelukorvaukseen

- Hoidettavalla on oikeus kotihoidon palveluihin. Mahdollinen kotihoidon palvelujen tarve arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä.
- Mikäli hoidettava saa runsaasti (>30 h/kk) henkilökohtaisen avustajan työtunteja tai on säännöllisesti kodin ulkopuolisessa toiminnassa >30 h/kk, joilla korvataan omaishoitoa tai LLKY:n kotihoidon palvelutunteja, voidaan omaishoidon maksuluokka alentaa II maksuluokkaan.
- Suuntaa-antavat kriteerit:
RAI -toimintakykymittari osoittaa erittäin suurta palveluntarvetta (Maple_15 (1-15) alaluokka 51–54) ja/tai muistihäiriöistä kärsivillä tulee olla diagnosoitu vaikea muistisairaus (CPS 5–6 tai MMSE 0–11).

II – maksuluokka **699,10 €/kk**

- Hoidettava tarvitsee lähes jatkuvasti hoitoa, huolenpitoa, ohjausta ja valvontaa ympärivuorokautisesti henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa
- Omaishoito korvaa/vastaa tehostettua palveluasumista
- Hoidettava voi olla lyhyitä hetkiä päivässä yksin
- Hoidon tarve edellyttää hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa
- Hoidettavan hoitamiseen on mahdollista saada tukea kotihoidolta. Mahdollinen kotihoidon palvelujen tarve arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä.
- Mikäli hoidettava saa runsaasti (>30 h/kk) henkilökohtaisen avustajan työtunteja tai on säännöllisesti kodin ulkopuolisessa toiminnassa >30 h/kk (esim. toimintakeskuksessa), joilla korvataan omaishoitoa tai LLKY:n kotihoidon palvelutunteja, voidaan omaishoidon maksuluokka alentaa III maksuluokkaan.
- Suuntaa-antavat kriteerit:
RAI -toimintakykymittari osoittaa suurta palveluntarvetta (Maple_15 (1-15) alaluokka 44–46) ja/tai muistihäiriöistä kärsivillä tulee olla diagnosoitu keskivaikea (MMSE 12–17) tai vaikea muistisairaus (CPS 4–6 tai MMSE 0–11)

III -maksuluokka **457,50 €/kk**

- Hoito sitoo omaishoitajaa säännöllisesti ja päivittäin; hoidettava tarvitsee päivittäin hoitoa ja huolenpitoa, tukea ja ohjausta useissa henkilökohtaisissa toiminnoissa, ei kuitenkaan säännöllistä yöaikaista hoidon tarvetta ja

- Omaishoitajan antama työpanos vastaa vähintään tehostettua kotihoitoa (vähintään 3 x päivässä), perhehoitoa tai palveluasumista
- Hoidettava voi asua myös tuetusti yksin
- Päävastuu päivittäisestä hoidosta tulee olla omaishoitajalla
- Hoidettavalla voi olla kotisairaanhoidon palveluja, esimerkiksi insuliinipistokset, muut injektiot, katetrointi tai kotihoidon pesuapu

Suuntaa-antavat kriteerit:

RAI -toimintakykymittari osoittaa suurta palveluntarvetta (Maple_15 (1-15) alaluokka 41–43) ja/tai muistihäiriöistä kärsivillä tulee olla diagnosoitu vähintään keskivaikea muistisairaus (CPS 2–3 tai MMSE 12–17)

Omaishoidon tuen hoitopalkkio voidaan sopia edellä mainittuja maksuluokkia pienemmäksi, jos siihen on hoitajan esittämä erityinen syy. Tällainen erityinen syy voi olla esimerkiksi hoitopalkkion vaikutus myönnettyyn sosiaalietuuteen.

Omaishoidettavan hoitoisuuden tai hoidettavan saamien muiden palveluiden muuttuessa omaishoidon tuen maksuluokkaa tarkistetaan noudattaen edellä mainittuja kriteerejä. Jos omaishoidon tuen kriteerit eivät asiakkaan hoitoisuuden muuttuessa enää täyty, omaishoidon tuki lakkautetaan tiedoksisaantia seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Tilanteessa, jossa hoidettavaa hoidetaan tilapäisesti muualla kuin omaishoidossa yli kuukauden, sovelletaan omaishoitolain 9 §:n 2 momenttia. Hoitopalkkion maksaminen keskeytyy tällöin kuukauden kuluttua, jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti.

Omaishoidon tuen asiakkaan on mahdollista saada myös kotihoidon palveluja, jos ne sisältyvät hänen hoito- ja kuntoutussuunnitelmaansa. Päävastuu omaishoidettavan hoidosta ei kuitenkaan voi olla kotihoidolla.

Omaishoidon tuki on veronalaista tuloa. Omaishoitajan tulee toimittaa verokortti LLKY:lle. LLKY tekee omaishoidon tuen hoitopalkkiosta ennakonpidätyksen ja perii työeläkemaksun. Työeläkemaksu koskee alle 68-vuotiaita hoitajia, joille kertyy KVTEL:n mukainen peruseläketurva.

8. Omaishoidon keskeytykset

Ympäri vuorokautisille sairaala-, intervalli- ja kuntoutusjaksoille lähtö- ja niiltä paluupäiviä ei lasketa toteutuneiksi omaishoidon päiviksi.

Omaishoidon ennalta sovitut keskeytykset:

- Omaishoidon tukea alennetaan, jos hoidettavalla on **ennalta sovittuja** lyhytaikaisia ympärivuorokautisia kuntoutus- tai intervallijaksoja 10 päivää tai enemmän kalenterikuukaudessa sisältäen lähtö- ja paluupäivät. Tähän ei kuitenkaan lasketa mukaan toteutuneita omaishoidon lakisääteisiä vapaapäiviä.
  - o esim. omaishoidontuki maksetaan täysimääräisenä, jos keskeytys on 9 pv + 2 vrk omaishoitajan lakisääteisiä vapaita. Tällöin, jos lähtöpäivä on ma 1.11. ja paluupäivä to 11.11. omaishoidontukea ei alenneta.

Omaishoidon tilapäiset, ei ennalta sovitut keskeytykset:

- Hoitopalkkion maksaminen keskeytetään heti, jos hoito keskeytyy **hoitajasta** johtuvasta syystä ja hoidettavalle on järjestettävä omaishoitoa korvaavat palvelut LLKY:n toimesta.
- Jos omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua (esim. lähtöpäivä on 10. lokakuuta, keskeytys 10. marraskuuta alkaen)

Hoidon keskeytyessä hoitopalkkio ko. kuukaudelta saadaan jakamalla kuukausipalkkio luvulla **30,4** ja kertomalla hoitajan tekemällä hoitopäivillä.

9. Hoitajalle järjestettävä vapaa

Omaishoitajalle järjestettävän vapaan tavoitteena on tukea omaishoitajan jaksamista ja sitä kautta varmistaa hoidon laatu. LLKY:n on huolehdittava hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi. Lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää. Lakisääteisiin vapaisiin ovat oikeutettuja kaikkien maksuluokkien omaishoitajat.

Omaishoidon vapaiden kertyminen

- Omaishoitosopimusta tehtäessä ja sitä myöhemmin tarkistettaessa arvioidaan, onko omaishoitaja hänen antamansa hoidon ja huolenpidon sitovuuden perusteella oikeutettu kahden vai kolmen vuorokauden vapaaseen kalenterikuukautta kohti. Tiedot omaishoitajan

oikeudesta lain mukaisiin vapaapäiviin merkitään omaishoitosopimukseen tai sopimusta koskevaan muutospäätökseen.

- Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata **kolme (3) vuorokautta** sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Lakisääteinen vapaa sisältää omaishoitajalle annettavaa vapaata täysinä vuorokausina.
- Kolme (3) vuorokautta vapaata kertyy vielä silloin, kun hoidettavalla on kokovuorokautisia, säännöllisiä, ennalta sovittuja intervallijaksoja ikäihmisten perhehoidossa tai palveluasumisessa tai tehostetussa palveluasumisessa korkeintaan 7 vrk/kk.
- Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata **kaksi (2) vuorokautta** sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hoito ei ole edellä mainitusti yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sitovaa.
- Tilanteessa, jossa hoidettavaa hoidetaan tilapäisesti muualla kuin omaishoidossa yli kuukauden hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, vapaata ei kerry siltä ajalta jolta ei makseta hoitopalkkiota.
- Omaishoidon vapaat voi pitää, kun lomaoikeus on kertynyt. Kertyneitä vapaita voi kerätä ja pitää ne yhtäjaksoisesti. Vapaan pitäminen ei vaikuta hoitopalkkioon eikä vähennä uusien vapaiden kertymistä. HUOM! Kertyneitä omaishoidon vapaita ei kuitenkaan voi pitää enää omaishoitosopimuksen päättymisen jälkeen.

Omaishoidon vapaiden järjestämisen vaihtoehdot LLKY:ssä

- Omaishoitajalla on oikeus pitää lakisääteistä omaishoidon vapaata kokonaisina vuorokausina, jolloin LLKY on velvollinen huolehtimaan omaishoidon järjestämisestä ympärivuorokautisena palveluna. Ympärivuorokautinen palvelu voidaan LLKY:ssä järjestää **ennalta suunnitellusti** ikäihmisten perhehoidossa ja palveluasumisessa. Omaishoitajan toivomuksesta lakisääteiset omaishoidon vapaat voidaan järjestää myös lyhytaikaisena, osavuorokautisena perhehoitona ja lyhytaikaisena osavuorokautisena palveluasumisena. Osavuorokautisen perhehoidon ja osavuorokautisen palveluasumisen kaksi hoitopäivää korvaa yhden lakisääteisen omaishoidon vapaapäivän. Perhehoitoa ja palveluasumista omaishoitajan tulee hakea asiakasohjausyksikkö IkäLuotsista.
- Omaishoidon vapaa voidaan järjestää myös sijaishoitona toimeksiantosopimuksella.
  - Sijaishoito järjestetään siten, että omaishoitajan sijaiseksi palkataan vähintään 17 vuotta täyttänyt henkilö omaishoitajan vapaan ajaksi. Sijaisen ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai muu läheinen. Sijaisen järjestää omaishoitaja.

- Omaishoitajan sijaista koskevat ikää lukuun ottamatta samat vaatimukset kuin varsinaiseksi omaishoitajaksi hyväksyttävää.
  - Jos omaishoitajan vapaat järjestetään omaishoidon sijaisen avulla, sijaiselle maksetaan palkkio, joka vastaa hoidon sitovuutta ja vaativuutta. Palkkio on omaishoitajan sijaiselle veronalaista tuloa. Palkkio maksetaan vain toteutuneista lomituvuorokausista. Matkakorvauksia tai muita kustannuksia ei makseta.
  - Palkkion määrä:
    - 1 ja 2 -maksuluokassa **63,40 €/vrk**
    - 3- maksuluokassa **40,60 €/vrk**
- Omaishoidon vapaat voidaan järjestää myös omaishoidon tuen palvelusetelillä.
- Palvelusetelillä hankitulla palvelulla korvataan omaishoitajan tekemää työtä.
  - Palveluseteli myönnetään LLKY:n hyväksymältä yksityiseltä palveluntuottajalta ostettaviin kotihoitopalveluihin, kuten kotipalvelu ja kotisairaanhoido, tukipalvelut, omaishoidettavan toimintakykyä ylläpitävä virkistys- ja kotikuntoutuspalvelu.
  - Palveluseteleitä myönnetään pääsääntöisesti yksi seteli/kuukausi. Asiakasohjaaja voi poikkeustapauksissa harkinnalla myöntää maksimissaan 3 seteliä/kk.
  - Palvelusetelin arvo on **185 €/seteli**, mikäli omaishoitajalla on oikeus pitää lakisääteistä omaishoidon vapaata kolme vuorokautta/kalenterikuukausi. Asiakkaan omavastuuosuus on **11,40 €/seteli**. Yksi palveluseteli kattaa omaishoidon vapaat yhden kuukauden ajalta.
  - Palvelusetelin arvo on **123 €/seteli**, mikäli omaishoitajalla on oikeus pitää lakisääteistä omaishoidon vapaata kaksi (2) vuorokautta/kalenterikuukausi. Asiakkaan omavastuuosuus on **7,60 €/seteli**. Yksi palveluseteli kattaa omaishoidon vapaat yhden kuukauden ajalta.
  - Ks. tarkemmat ohjeet omaishoidon tuen palvelusetelikäytännön periaatteista
  - Jos omaishoidon vapaat on järjestetty palvelusetelillä, **käyttämättä jääneitä seteleitä ei ole oikeus käyttää mikäli omaishoidettava ei enää asu kotona.**
- Tarjolla on rajoitetusti myös perhehoitoa asiakkaan kotona kiertävän perhehoitajan turvin. Tämä mahdollistaa omaishoitajan vapaan esimerkiksi tilanteissa, joissa omaishoidettava ei voi tai halua lähteä pois omasta kodistaan. Kiertävä perhehoito on pääsääntöisesti osavuorokautista.
- Mikäli asiakkaan kotona tapahtuvan lyhytaikaisen perhehoidon (kiertävän perhehoidon) perusteena on omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi järjestettävä

palvelu, peritään asiakkaalta Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/ 734 § 6 b määritelty asiakasmaksu

Muuta omaishoidon vapaan järjestämiseen liittyen

- Vapaan pitämisestä ja sen aikaisesta hoitojärjestelystä tulee sopia omaishoidon asiakasohjaajan kanssa. Tieto kirjataan omaishoidettavan hoito- ja kuntoutussuunnitelmaan. **Vapaan aikaisen hoidon tilaamisesta/järjestämisestä ja omaishoidon vapaiden pitämisestä vastuu on omaishoitajalla.**
- Omaishoitaja voi valita vain yhden vapaiden pitämistavan kerrallaan.
- Kun omaishoidon vapaat järjestetään ennalta sovitulla lyhytaikaisella hoitajaksolla palveluasumisessa, tulee omaishoitajan sopia jakson ajankohdasta LLKY:n intervallihoitajan kanssa.
- Kun omaishoidon vapaat järjestetään ennalta sovitulla lyhytaikaisella hoitajaksolla perhehoidossa, tulee omaishoitajan sopia jakson ajankohdasta LLKY:n palvelukoordinaattorin kanssa.
- Poikkeustilanteessa omaishoidon vapaat voidaan omaishoitajan pyynnöstä pitää myös äkillisen, tilapäisen hoitajasta/hoidettavasta johtuvan keskeytyksen aikana, jos omaishoidettava on LLKY:n palveluasumisessa tai perhehoidossa. Näissä poikkeustapauksissa tulee välittömästi ottaa yhteyttä omaishoidon asiakasohjaajaan asian sopimiseksi. Jos omaishoidettava on hoidossa äkillisesti perhehoidossa, tulee välittömästi ottaa yhteyttä palvelukoordinaattoriin.
- Omaishoidon vapaat on pidettävä kuluvan kalenterivuoden aikana kuitenkin niin, että joulukuulta kertyneet vapaat voidaan käyttää seuraavan kalenterivuoden tammikuun loppuun mennessä.
- Kun omaishoidonsopimus on päättynyt, käyttämättä jääneitä omaishoidon vapaita ei ole enää oikeutta käyttää. Tämä koskee kaikkia omaishoitajan vapaiden järjestämisen vaihtoehtoja.

10. Vapaan ajalta perittävät maksut perhehoidossa tai palveluasumisessa

- Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/ 734 § 6 b määritelty asiakasmaksu/vrk (11,40 €/vrk vuonna 2020).
- Kun omaishoidon vapaat toteutetaan ympärivuorokautisen perhehoidon tai kokovuorokautisen palveluasumisen palveluiden turvin, omaishoidettavalta peritään edellä mainittu vuorokausikohtainen asiakasmaksu.
- Osavuorokautisen perhehoidon tai osavuorokautisen palveluasumisen kahdesta (2) hoitopäivästä peritään yhteensä **yksi (1)** vuorokausikohtainen asiakasmaksu. Asiakasmaksu peritään ensimmäisen osavuorokautisen hoitopäivän laskutuksen yhteydessä.
- Vapaasta, joka poikkeustapauksessa on asiakasohjaajan kanssa sovittu pidettäväksi useammassa alle vuorokauden jaksossa, peritään enintään yksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 b §:n tarkoittama maksu vapaata vuorokautta kohti. Asiakasmaksu peritään ensimmäisen jakson laskutuksen yhteydessä.
- Rintamaveteraaneilta ja vähintään 10 % sotainvalideilta asiakasmaksua ei peritä.

11. Hoitopalkkion maksaminen

Hoitopalkkion maksamisen edellytyksenä on omaishoidon läsnäolomakkeen palauttaminen LLKY:lle. Lomake tulee palauttaa kunkin kuukauden osalta viimeistään seuraavan kuukauden neljänteen päivään mennessä. Lomakkeella ilmoitetaan hoitajasta ja hoidettavasta johtuvat keskeytykset, omaishoidon sijaisuutta koskevat tiedot sekä omaishoidon päätyminen. Lomake on mahdollista palauttaa myös sähköpostin liitteenä LLKY:n nettisivujen kautta.

Omaishoidon tukena maksettava palkkio maksetaan omaishoitajalle kuukausittain kuukauden 15. päivänä jälkikäteen.

12. Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

- LLKY voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua.
- Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi.
- Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi (esim. hoidettavan kun-

toutuminen, hoidettavan siirtyminen palveluasumiseen tai perhehoitoon, hoidettavan kuolema, hoitajan kuolema).

13. Hoito- ja kuntoutussuunnitelman ja omaishoitosopimuksen tarkistaminen

Hoito- ja kuntoutussuunnitelmaa tarkistetaan, kun hoidettavan hoidon tarpeessa tai olosuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia. Omaishoitajalla on velvollisuus ilmoittaa näistä muutoksista omaishoidon asiakasohjaajalle.

14. Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut

Omaishoitoa tukevana palveluna LLKY:ssä järjestetään hyvinvointi- ja terveystarkastuksia omaishoitajina toimineille. Tarkastukseen osallistuminen on omaishoitajille vapaaehtoista. Tarkastukset järjestetään kotikäynteinä tai terveydenhoitajan vastaanotolla ja ne ovat maksuttomia. Näillä käynneillä päähuomio kiinnitetään omaishoitajan jaksamiseen, tuen tarpeeseen ja kuormittumiseen.

Tarvittaessa uusille omaishoitajille järjestetään valmennusta omaishoitajan vahvuuksien tukemiseksi ja omaishoidossa tarvittavien voimavarojen löytymiseksi. Valmennuksen tarvetta arvioidessa otetaan huomioon omaishoitajan ja omaishoidettavan mielipide. Valmennus ei ole ehdoton edellytys omaishoitosopimuksen tekemiselle.

Omaishoitajille järjestetään tarvittaessa myös koulutusta, jonka tavoitteena on omaishoitajien osaamisen kehittäminen ja valmiuksien ylläpitäminen omaishoitosuhteen aikana.

15. Asiaa koskeva keskeinen lainsäädäntö

- Laki omaishoidon tuesta (937/2005)
- Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (511/2016)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (3.8.1992/734)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 24.7.2009/569
- Omaishoidon tuki, opas kuntien päättäjille. STM:n oppaita 2006
- Kuntainfo 6/2016: Omaishoitoa koskevaan lainsäädäntöön muutoksia 1.7.2016 alkaen
- Kuntainfo 13/2020: Omaishoidon tuen hoitopalkkiot vuonna 2021